

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح دوفوریتی الحاق یک ماده به قانون حمایت
از خانواده و جوانی جمعیت »



مقدمه

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۳۷

شماره چاپ:

۱۳۳۱

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین کنندگان:

میثم خسروی

آسیه ارحامی

ناظر علمی:

موسی شهبازی غیائی

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۸۵۳۹

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۹/۹



طرح «الحاق یک ماده به قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» در تاریخ ۱۴۰۱/۸/۱۸ به صورت دوفوریتی اعلام وصول شد. در مقدمه توجیهی طرح، هدف طراحان رفع تفاسیر مختلف بانکی از شرایط اعطای تسهیلات و مشکلات ایجاد شده برای زوجین و اختلاف بین شرایط اعطای تسهیلات فرزندآوری با سایر شرایطی که در قوانین خاص و یا آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های بانکی برای احراز شرایط پرداخت تسهیلات تعیین شده، ذکر شده است. پس از اعلام وصول، این طرح در کمیسیون اقتصادی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. متن زیر پس از تصویب در کمیسیون به صحن علنی ارجاع شده است:

«ماده واحد»

یک ماده به شرح زیر به عنوان ماده (۷۱) مکرر به قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰/۷/۲۴

الحاق می‌شود:

الف) در اجرای مواد این قانون در خصوص استفاده از امتیازات و تسهیلات، با هدف تشویق فرزندآوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی، پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موکول به رعایت شرایط معینی گردیده و یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.

ب) در صورتی که متقاضیان موضوع این قانون دارای بدهی قطعی مالیاتی یا بدهی غیرجاری به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی یا دارای چک برگشتی باشند، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلفند با درخواست متقاضی، تسهیلات موضوع این قانون را پس از تسویه حداقل پنجاه درصد (۵۰ درصد بدهی‌ها و تعهدات مذکور از محل این تسهیلات، پرداخت نمایند. دستورالعمل اجرایی این بند سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و ابلاغ می‌شود.

ج) بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی موظفند پرداخت تسهیلات موضوع این قانون را نسبت به سایر تکالیف قانونی در اولویت قرار داده و در خصوص مطالبه وثایق و تضامین، با اولویت توثیق حساب یارانه اشخاص یا سایر دارایی‌های مالی اشخاص از جمله سهام پذیرفته شده در بازار سرمایه عمل نمایند.»

در این گزارش ضمن احصای تسهیلات بانکی موضوع قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت و آسیب‌شناسی

چالش‌های دریافت به موقع این تسهیلات نسبت به گزارش کمیسیون اقتصادی اظهار نظر می‌گردد.

تسهیلات بانکی موضوع قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

در قانون «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» مصوب ۱۴۰۰/۸/۱۸ در مجموع چهار نوع تسهیلات بانکی مقرر شده که در جدول زیر شرایط پرداخت آنها ذکر شده است:

جدول ۱. انواع تسهیلات بانکی در قانون «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» مصوب ۱۴۰۰/۸/۱۸

شماره ماده	موضوع تسهیلات	شرایط اعطای تسهیلات
ماده (۹)	تسهیلات مسکن با هدف تشویق فرزندآوری خانواده‌ها	مخاطب: تمامی زوجین دارای فرزند زیر بیست سال افزایش بیست و پنج درصدی (۲۵٪) سقف تسهیلات خرید، ساخت و جعاله تعمیرات مسکن به‌زای هر فرزند زیر بیست سال سن تا حداکثر دو برابر سقف مصوب افزایش دوره بازپرداخت به میزان دو سال به‌زای هر فرزند زیر بیست سال سن، تا سقف ۱۰ سال
ماده (۱۰)	تسهیلات قرض‌الحسنه تولد فرزند	مخاطب: متولدین ۱۴۰۰ به بعد بدون الزام به سپرده‌گذاری مشمولان با ۶ ماه دوره تنفس به‌ترتیب با دوره بازپرداخت سه تا هفت سال به تناسب میزان وام از طریق أخذ یک ضامن معتبر و سفته
ماده (۶۸)	تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج	مخاطب: کلیه زوج‌هایی که بیشتر از چهار سال از تاریخ عقد ایشان نگذشته باشد و تاکنون تسهیلات ازدواج دریافت نکرده‌اند با اولویت نخست دوره بازپرداخت ۱۰ ساله بانک‌ها باید برای ضمانت صرفاً یکی از سه مورد اعتبارسنجی یا یک ضامن و سفته و یا سهم فرد از حساب هدفمندی یارانه‌ها را به‌منزله ضمانت بپذیرند.
ماده (۶۹)	تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن برای خانواده‌ها	مخاطب: خانواده‌های فاقد مسکن با بازپرداخت حداکثر بیست‌ساله

همان‌طور که ملاحظه می‌شود چهار نوع تسهیلات بانکی در این قانون مورد اشاره قرار گرفته که دو مورد آن مرتبط با موضوع مسکن است. با این حال مهم‌ترین این تسهیلات، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و تولد فرزند می‌باشد. البته توجه به این نکته ضروری است که علاوه بر قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، تبصره «۱۶» قوانین بودجه سنواتی نیز چارچوب عمل نظام بانکی را در خصوص پرداخت تسهیلات مشخص می‌کند. به‌عنوان مثال حذف افراد ۵۰ سال به بالا از دریافت تسهیلات ازدواج در ماده (۱۰) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت ذکر شده، اما در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ اعمال نشده است. با این حال در بخشنامه بانک مرکزی به شماره ۷۰۴۱۶/ت ۵۹۹۳۸ مورخ ۱۴۰۱/۴/۲۹ ذیل تبصره «۱» ماده (۳) بر این محدودیت تأکید شده است.

محدودیت‌های پیش‌روی متقاضیان تسهیلات موضوع قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

بررسی عملکرد شبکه بانکی کشور در پرداخت این تسهیلات نشان می‌دهد پرداخت تسهیلات ازدواج و فرزندآوری در سال ۱۴۰۱ با چالش‌های متعددی همراه بوده است. به‌نحوی که با توجه به نامه‌نگاری صورت‌گرفته با بانک مرکزی از ابتدای سال جاری تا تاریخ ۱۴۰۱/۶/۳۱، ۴۸۵۴۷۷ فقره تسهیلات ازدواج به مبلغ ۶۶۸۱۹۳ میلیارد ریال^۱ به متقاضیان واجد شرایط پرداخت شده است. با توجه

۱. پاسخ بانک مرکزی به شماره ۱۷۰۷۲۱/۰۱ مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۰ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۸۲-۱۶۲۰۰/۹۰۳۰ مورخ ۱۴۰۱/۶/۲۳.

به اینکه تعداد کل ثبت‌نام‌کنندگان این وام ۹۷۷ هزار و ۷۱ نفر است^۱ می‌توان گفت تنها ۴۹ درصد متقاضیان موفق به دریافت تسهیلات شده‌اند. در خصوص وام فرزندآوری نیز از مجموع یک میلیون و ۷۳ هزار ثبت‌نام‌کننده، ۳۸۳ هزار و ۳۷۷ فقره تسهیلات پرداخت شده که بدین معناست که تنها ۳۵ درصد ثبت‌نام‌کنندگان موفق به دریافت تسهیلات شده‌اند.^۲

بررسی‌های کارشناسی و مباحث مطرح شده در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی حاکی از این است که اهم موانع و چالش‌های پرداخت تسهیلات موضوع قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به شرح زیر هستند:

۱. عدم تکافوی منابع مالی بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات (وضعیت رشد ترازنامه بانک‌ها و اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی)

به واسطه افزایش شتاب نقدینگی نسبت به پایه پولی در ماه‌های اخیر ذخایر مازاد شبکه بانکی به شدت کاهش یافته است. این واقعیت به این معناست که بانک‌ها در صورتی که رشد بدهی‌های خود را کنترل نکنند منجر به اضافه برداشت از بانک مرکزی گردیده و با وجه التزام بالایی مواجه خواهند شد. علاوه بر این ابلاغ مصوبه شورای پول و اعتبار مبنی بر کنترل مقداری رشد ترازنامه بانک‌ها به‌عنوان یک سیاست کنترل رشد نقدینگی موجب شده بانک‌ها در پرداخت همه انواع تسهیلات از جمله قرض‌الحسنه ازدواج و تولد فرزند با محدودیت مواجه باشند و در نهایت تعداد متقاضیان در صف دریافت تسهیلات موضوع این قانون به نسبت قابل توجهی از ثبت‌نام‌کنندگان برسد.

۲. الزامات مربوط به ماده (۱۰) قانون خدمت وظیفه عمومی (عدم امکان دریافت تسهیلات توسط مشمولین غایب)

بنابر گزارش ارائه شده در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۸/۲۲، حدوداً تعداد ۳ میلیون نفر مشمول غایب در کشور وجود دارد که از این تعداد حدود یک میلیون نفر متأهل هستند. بنابر بند «ب» ماده (۱۰) قانون خدمت وظیفه عمومی^۳ دریافت هرگونه تسهیلات از نهادهای قانونی (از جمله شبکه بانکی) منوط به ارائه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنهاست. طبیعی است که افراد مشمول غایب متأهل نمی‌توانند چنین مدرکی ارائه نمایند و از دریافت این تسهیلات محروم می‌شوند. پرداخت تسهیلات به این اشخاص توسط بانک‌ها نیز دارای جرائم سنگین مندرج در تبصره «۳» همان ماده گردیده است.

۱. پاسخ وزارت ورزش و جوانان پیرامون تعداد دریافت‌کنندگان ۴۲/۱۱۹۲۰/ص مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۷ به نامه مرکز پژوهش‌ها.
۲. همان.

۳. ماده (۱۰) - انجام امور زیر در مورد مشمولین وظیفه عمومی مستلزم ارائه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان از اداره وظیفه عمومی می‌باشد و فتوکپی مدرک ارائه شده از جمله منضمات ضروری پرونده متشکله می‌باشد:
الف) شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.
ب) دریافت هرگونه وام و کمک‌های کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
ج) کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شورا و انجمن‌های قانونی.
د) تحویل اصل گواهینامه یا پایان‌نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.
ه) صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت‌های تعاونی.
ز) دریافت مستمری از سازمان‌های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی.
ح) استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکت‌های دولتی.
تبصره «۱» - سایر اموری که در دیگر قوانین منوط به روشن شدن وضعیت خدمتی مشمول می‌باشد، به قوت خود باقی است.
تبصره «۲» - ارزش و اعتبار مدارک دال بر رسیدگی به وضعیت مشمول از لحاظ انجام قسمتی یا تمام امور موضوع این ماده مطابق آیین‌نامه اجرایی مندرج در ماده (۵۱) تعیین می‌شود.
تبصره «۳» - متخلفین از مقررات این ماده به محاکم قضایی معرفی می‌شوند، مجازات این‌گونه افراد برای بار اول پرداخت هزینه سالیانه یک سرباز طبق قانون بودجه سالیانه و نرخ اعلامی دولت است و بار دوم علاوه بر جریمه فوق، سه ماه انفصال از خدمت و برای بار سوم و بالاتر انفصال از خدمات دولتی است.

۳. تأمین ضامن و تخلف بانک‌ها از حکم قانون مبنی بر اخذ یک نفر ضامن

علی‌رغم تأکید قانون بر مطالبه صرفاً یک ضامن در خصوص پرداخت وام قرض‌الحسنه ازدواج و تولد فرزند، بررسی‌ها حاکی از عدم التزام کامل بانک‌ها به این حکم بوده و همچنان مطالبه تعداد بیشتری ضامن می‌شود. این در حالی است که بانک‌ها می‌توانند در چارچوب دستورالعمل اجرایی اعطای تسهیلات خرد ابلاغی مورخ ۵ اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۱ دامنه متنوعی از وثایق نظیر سهام، طلا، حساب پارانه اشخاص و... را توثیق نمایند.

۴. عدم امکان پرداخت تسهیلات به اشخاص دارای بدهی غیر جاری به شبکه بانکی یا واجد بدهی مالیاتی یا چک برگشتی

براساس ماده (۵) مکرر قانون صدور چک،^۱ آیین‌نامه پیشگیری از انباشت مطالبات غیر جاری و مصوبات شورای پول و اعتبار پرداخت تسهیلات به اشخاص فوق‌الذکر ممنوع است و زوجینی که دارای بدهی غیر جاری (سررسید بدهی بیش از ۲ ماه گذشته باشد) یا چک برگشتی یا بدهی قطعی مالیاتی باشند امکان دریافت تسهیلات فوق را ندارند.

بررسی مفاد مصوبه کمیسیون اقتصادی و پیشنهادهای اصلاحی

بررسی گزارش کمیسیون اقتصادی ارجاع شده به صحن علنی نشان می‌دهد که مصوبه کمیسیون به‌درستی از چالش اول عبور کرده است، چراکه این محدودیت را نمی‌توان با اصلاح قوانین مربوط به حمایت از خانواده حل کرد و یک مقوله سیاست‌گذاری اقتصادی است، در راستای حل سایر معضلات پیش‌گفته تدابیری اندیشیده شده که حاوی نقاط مثبت و منفی است که در ادامه به آنها اشاره می‌شود. پیش از بررسی هریک از بندهای گزارش کمیسیون اقتصادی توجه به نکات زیر لازم است:

۱. بند «الف» که دقیقاً همان متن طرح اعلام وصول شده است، بدون احصای موانع محدودکننده اقدام به حذف هرگونه شروط و قواعد دریافت تسهیلات و یا ممنوعیت‌های تعیین شده در سایر قوانین و ارجاع به ضوابط قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت نموده است. برخی از قواعد تسهیلات‌دهی ناظر به بانک‌ها نزد ثبت تسهیلات در سامانه‌های بانک مرکزی یا رعایت قانون مبارزه با پولشویی که اساساً مانعی برای دریافت تسهیلات ازدواج هم نیست، اما متن گزارش کمیسیون اقتصادی، رعایت تمامی این موارد را نسخ کرده است. براساس نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان، مجلس صرفاً پس از گذشت زمان معتدبه، مجاز به اصلاح قانونی است که توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام در مقام حل اختلاف میان مجلس و شورای نگهبان صادر شده است. با توجه به اینکه برخی از شرایط مقرر در قانون مبارزه با پولشویی اصلاحی ۱۳۹۷ توسط مجمع تصویب شده است، اطلاق حکم بند «الف» مغایر با نظر تفسیری مزبور و اصل (۱۱۲) قانون اساسی به‌نظر می‌رسد.

۲. کلی و مبهم ذکر کردن حذف کلیه شروط و محدودیت‌ها در بند «الف»، جهت اعطای تسهیلات می‌تواند با بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری ابلاغی مقام معظم رهبری و جزء «۹» آن یعنی «انسجام قوانین و عدم تغییر و اصلاح ضمنی آنها

۱. ماده (۵) مکرر - بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، این سامانه مراتب را به‌صورت برخط به تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری اطلاع می‌دهد. پس از گذشت بیست‌وچهار ساعت کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا هنگام رفع سوءاثر از چک، اقدامات زیر را نسبت به صاحب حساب اعمال نمایند:
الف) عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید،
ب) مسدود کردن وجوه کلیه حساب‌ها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به‌ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی،
ج) عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی یا ریالی،
د) عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

بدون ذکر شناسه تخصصی» مغایر باشد. با توجه به اینکه حکم بند «الف» منجر به نسخ ضمنی برخی از قوانین خواهد شد مغایر سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری به نظر می‌رسد.

۳. منوط کردن اعطای تسهیلات، استخدام یا جواز اشتغال به ارائه مدرک مبنی بر رسیدگی به وضعیت نظام وظیفه که در ماده (۱۰) قانون خدمت وظیفه عمومی آمده است برای اشخاص متأهل مغایر بند «۱» سیاست‌های کلی جمعیت مبنی بر توانمندسازی زوج‌های جوان در تأمین هزینه‌های زندگی به نظر می‌رسد که با هماهنگی مجلس و ستاد کل نیروهای مسلح و در چارچوب اصل (۱۱۰) قانون اساسی باید تدبیر شود والا با اصل مزبور مغایرت دارد. گزارش کمیسیون اقتصادی به‌طور ضمنی در بند «الف» این محدودیت قانونی را در خصوص تسهیلات موضوع این قانون، برطرف کرده است، اما با عنایت به دو نکته قبل، لازم است تصریح شود و سپس با هماهنگی با ستاد کل نیروهای مسلح این چالش مرتفع گردد.

۴. در خصوص محدودیت‌های مالی نظیر بدهی غیرجاری، مالیاتی یا چک برگشتی تدبیر کمیسیون این بوده که این افراد بتوانند با تسویه ۵۰ درصد بدهی‌های خود از محل این تسهیلات، به این منابع مالی دسترسی پیدا کنند. این تدبیر کمیسیون که بدهی قطعی فرد از محل این تسهیلات به میزان ۵۰ درصد پرداخت شود، فرایند پیچیده‌ای را در نظر گرفته که عملاً به‌جای تسهیل و تسریع پرداخت تسهیلات فرایند را با تعویق مواجه می‌کند، چراکه بانک باید میزان بدهی را استعلام کند و ۵۰ درصد بدهی را به حساب بستانکار (بانک دیگر، سازمان امور مالیاتی و...) واریز کند که خود فرایند اجرایی زیاد و بدون فایده‌ای را به فرایند پیشین می‌افزاید. در مجموع به نظر می‌رسد گزارش کمیسیون در این خصوص نیازمند اصلاح است که پیشنهادهای مرکز پژوهش‌ها در جدول ادامه خواهد آمد.

۵. حکم بند «الف» که به‌صورت ضمنی متعرض احکام قانون خدمت وظیفه عمومی که ناظر بر نیروهای مسلح است شده و سایر پیشنهادهاتی که به‌صورت صریح در ادامه این گزارش به این موضوع اشاره می‌کنند باید براساس بند «۱۶» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶ مقام معظم رهبری با رعایت تدابیر فرماندهی کل نیروهای مسلح باشد؛ والا به‌دلیل مغایرت با سیاست کلی مزبور، مغایر با اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود.

۶. عبارت «پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون» مصرح در بند «ب» زاید است؛ زیرا در صورت فقدان آن عبارت، همین مفهوم از بند «ب» برداشت می‌شود.

۷. حکم بند «ج» مبنی بر در اولویت قرار داشتن پرداخت تسهیلات موضوع این قانون را نسبت به سایر تکالیف قانونی، با برخی از احکام قانون برنامه ششم توسعه (نظیر بند «ذ» ماده (۳۳) مغایرت دارد؛ لذا حکم مزبور در بند «ج» طبق ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، جهت تصویب نیاز به رأی دوسوم نمایندگان دارد.

در مجموع نتایج بررسی و اظهار نظر کارشناسی در خصوص مصوبه کمیسیون به‌همراه پیشنهادهای اصلاحی در جدول ذیل ارائه می‌گردد:

ماده	متن مصوبه کمیسیون اقتصادی	نظر مرکز	دلایل توجیهی	پیشنهاد جایگزین
			با هدف تشویق فرزندآوری حکم این قانون را محدود به تسهیلات تولد فرزند ساخته است و سایر تسهیلات موضوع قانون حمایت از خانواده (ازدواج، ودیعه مسکن) را شمول خارج کرده است.	حذف عبارت « با هدف تشویق فرزندآوری»
			این شیوه رفع محدودیت بدون ارجاع دقیق به قانون عملاً تمامی قواعد نظارتی و سیاستی (مثلاً مبارزه با پولشویی، اشخاص ممنوع المعامله و...) که پیشتر وضع شده بود را لغو می‌کند و مغایر با سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری نیز به نظر می‌رسد. پیشنهاد می‌شود محدودیت مورد نظر قانونگذار به صورت دقیق مشخص شود.	متن جایگزین: محدودیت موضوع بند «ب» ماده (۱۰) قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۰۷/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی، درخصوص متقاضیان تسهیلات موضوع این قانون در صورت جلب موافقت فرماندهی کل نیروهای مسلح، لغو می‌شود. ^۱
بند «الف»	الف - در اجرای مواد این قانون درخصوص استفاده از امتیازات و تسهیلات، با هدف تشویق فرزندآوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی، پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موقوف به رعایت شرایط معینی گردیده و یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانکها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.	نیازمند اصلاحات	قانون جوانی جمعیت درخصوص ضوابط شناسایی ریسک متقاضی، ضوابطی که برای بانکها در پرداخت تسهیلات لازم‌الرعایه است (نظیر ثبت در سمات) و... قاعده‌گذاری نکرده است و لازم است حداقل دو قانون دیگر مبنای عمل باشند: قانون پولی و بانکی مصوب سال ۱۳۵۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی و قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی. براساس نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان، مجلس صرفاً پس از گذشت زمان معتدبه، مجاز به اصلاح قانونی است که توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام در مقام حل اختلاف میان مجلس و شورای نگهبان صادر شده است. با توجه به اینکه برخی از شرایط مقرر در قانون مبارزه با پولشویی اصلاحی ۱۳۹۷ توسط مجمع تصویب شده است، اطلاق حکم بند «الف» مغایر با نظر تفسیری مزبور و اصل ۱۱۲ قانون اساسی به نظر می‌رسد. اطلاق بند «الف» به دلیل اینکه می‌تواند موجب ترویج فرهنگ قانون‌گریزی (فرار از انجام خدمت وظیفه عمومی به‌عنوان یکی از تکالیف شهروندی در کشور ایران) شود با اصول قانونگذاری صحیح مبنی بر «عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی‌الامکان پرهیز از استثنای قانونی» موضوع بند «۹» سیاست‌های کلی نظام	پس از عبارت فقط با رعایت این قانون عبارت زیر اضافه شود: و قانون پولی و بانکی مصوب سال ۱۳۵۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی و قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی.

۱. البته این پیشنهاد باید براساس بند «۱۶» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری ابلاغی ۱۳۹۸/۷/۶ مقام معظم رهبری با رعایت تدابیر فرماندهی کل نیروهای مسلح باشد؛ والا به دلیل مغایرت با سیاست کلی مزبور، مغایر با اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود.

ماده	متن مصوبه کمیسیون اقتصادی	نظر مرکز	دلایل توجیهی	پیشنهاد جایگزین
			قانونگذاری مغایر به نظر می‌رسد؛ لذا از این حیث نیز مغایر با اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود.	
بند «ب»	در صورتی که متقاضیان موضوع این قانون دارای بدهی قطعی مالیاتی یا بدهی غیرجاری به بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی یا دارای چک برگشتی باشند، بانکها و مؤسسات اعتباری مکلفند با درخواست متقاضی، تسهیلات موضوع این قانون را پس از تسویه حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) بدهی‌ها و تعهدات مذکور از محل این تسهیلات، پرداخت نمایند. دستورالعمل اجرایی این بند سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و ابلاغ می‌شود.	نیازمند اصلاحات	لازم است کمیت و کیفیت دسترسی این افراد به‌نحوی تنظیم شود که منجر به افزایش مخاطره پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و درنهایت کاهش منابع برای پرداخت مجدد تسهیلات در آینده نگردد.	اصلاح کل: در صورتی که اشخاص متقاضی تسهیلات موضوع این قانون به میزانی کمتر از سقف تسهیلات موضوع این قانون دارای بدهی مالیاتی یا بدهی غیرجاری به بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی یا دارای چک برگشتی باشند، بانکها و مؤسسات اعتباری مکلفند با شرایط زیر نسبت به پرداخت تسهیلات موضوع این قانون به افراد فوق‌الذکر اقدام نمایند: - سقف تسهیلات پرداختی به این اشخاص معادل هفتاد درصد (۷۰٪) سقف مذکور در این قانون یا قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌شود. - کارمزد تسهیلات قرض‌الحسنه برای این افراد معادل یک‌ونیم برابر کارمزد تسهیلات قرض‌الحسنه سایر افراد است. - این اشخاص ملزم به معرفی دو ضامن به بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی پرداخت‌کننده تسهیلات هستند.
			برای رفع پیچیدگی‌های اجرایی، لازم است دسترسی این افراد با پرداخت هزینه بیشتر و افزایش تعداد ضامنین فراهم شود.	به‌جای عبارت پس از تسویه حداقل پنجاه درصد (۵۰ درصد) بدهی‌ها و تعهدات مذکور از محل این تسهیلات عبارت زیر جایگزین شود: با پرداخت کارمزدی معادل ۱/۵ برابر سایر افراد و با معرفی دو نفر ضامن
			در چارچوب مصوبه کمیسیون فارغ از اینکه فرد متقاضی تسهیلات چقدر بدهی دارد بانک باید از محل تسهیلات ۵۰ درصد بدهی فرد را بازپرداخت کند. یعنی ممکن است تمامی تسهیلات فرد صرف تسویه بدهی شود و اساساً مبلغی برای پرداخت به وی باقی نماند. در اینجا باید مشخص شود افرادی که حداکثر بدهی معادل تسهیلات دارند هدف قانون هستند.	پس از عبارت «در صورتی که متقاضیان موضوع این قانون» عبارت «به میزانی برابر یا کمتر از سقف تسهیلات موضوع این قانون» اضافه شود.

ماده	متن مصوبه کمیسیون اقتصادی	نظر مرکز	دلایل توجیهی	پیشنهاد جایگزین
بند «ج»	ج - بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی موظفند پرداخت تسهیلات موضوع این قانون را نسبت به سایر تکالیف قانونی در اولویت قرار داده و درخصوص مطالبه وثایق و تضامین، با اولویت توثیق حساب یارانه اشخاص یا سایر داراییهای مالی اشخاص از جمله سهام پذیرفته شده در بازار سرمایه عمل نمایند.	موافق	یکی از جدیترین چالشهای خانوادهها در فرایند دریافت تسهیلات مذکور، موضوع ضمانت وام است اصلاح صورت گرفته توسط کمیسیون مثبت ارزیابی می گردد. با توجه به اینکه در مصوبه کمیسیون اولویت توثیق حساب یارانه اشخاص یا سایر داراییهای مالی اشخاص از جمله سهام پذیرفته شده در بازار سرمایه جهت ضمانت مدنظر قرار گرفته مثبت ارزیابی می شود. بند «ج» مبنی بر در اولویت قرار داشتن پرداخت تسهیلات موضوع این قانون را نسبت به سایر تکالیف قانونی، با برخی از احکام قانون برنامه ششم توسعه (نظیر بند «ذ» ماده (۳۳) مغایرت دارد؛ لذا حکم مزبور در بند «ج» طبق ماده (۱۸۱) قانون آیین نامه داخلی مجلس، جهت تصویب نیاز به رأی دوسوم نمایندگان دارد.	--

جمع بندی و پیشنهاد

با عنایت به مطالب مطرح شده در این گزارش و با توجه به ایرادات اساسی که به گزارش کمیسیون اقتصادی وارد است پیشنهاد می شود مجدداً طرح به کمیسیون اقتصادی جهت انجام اصلاحات مربوطه بازگشت داده شود.

جدول پیشنهادهای صحن

شماره مواد	نظر مرکز
ماده (۱)	بازگشت به کمیسیون جهت اصلاح (بر اساس ملاحظات بیان شده در متن گزارش)

جدول خلاصه طرح دو فوریتی الحاق یک ماده به قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده				✓

جدول تفصیلی طرح دو فوریتی الحاق یک ماده به قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برنامه و بودجه	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهارنظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحده	<p>«ماده واحده یک ماده به شرح زیر به عنوان ماده (۷۱) مکرر به قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۱۴۰۰/۷/۲۴ الحاق می شود:</p> <p>الف) در اجرای مواد این قانون در خصوص استفاده از امتیازات و تسهیلات، با هدف تشویق فرزندان آوری، چنانچه به موجب قوانین خاصی، پرداخت این تسهیلات یا ارائه امتیازات، موکول به رعایت شرایط معینی گردیده و یا مشمول ممنوعیت شده باشد، بانکها و مؤسسات اعتباری مکلفند اعطای تسهیلات و امتیازات فوق را فقط با رعایت این قانون انجام دهند.</p> <p>ب) در صورتی که متقاضیان موضوع این قانون دارای بدهی قطعی مالیاتی یا بدهی غیر جاری به بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی یا دارای چک برگشتی باشند، بانکها و مؤسسات اعتباری مکلفند با درخواست متقاضی، تسهیلات موضوع این قانون را پس از تسویه حداقل پنجاه درصد (۵۰) درصد بدهیها و تعهدات مذکور از محل این تسهیلات، پرداخت نمایند. دستورالعمل اجرایی این بند سه ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و ابلاغ می شود.</p> <p>ج) بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی موظفند پرداخت تسهیلات موضوع این قانون را نسبت به سایر تکالیف قانونی در اولویت قرار داده و در خصوص مطالبه وثایق و تضامین، با اولویت توثیق حساب یارانه اشخاص یا سایر داراییهای مالی اشخاص از جمله سهام پذیرفته شده در بازار سرمایه عمل نمایند».</p>				✓	<p>با توجه به نکات مطروحه در گزارش به نظر می رسد گزارش کمیسیون مسائل اصلی و موانع مهم مقابل متقاضیان تسهیلات موضوع قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت نظیر محرومیت مشمولین غایب را حل نکرده و راهکار اندیشیده شده برای حل مشکل اشخاص با سابقه اعتباری منفی (بدهی مالیاتی یا بانکی و چک برگشتی) را به شیوه ای حل کرده که بدون تردید با چالش در اجرا همراه خواهد بود.</p>	